

Minnen – och elakheter!

Lars Gyllensten. **Minnen, bara minnen.** 314 sidor. Stockholm: Albert Bonniers förlag, 2000. ISBN 91-0-057140-7.

Recensent: Lars Erik Böttiger, professor, Saltsjö-Boo.

II I medicinska kretsar har Lars Gyllensten länge framhållit hur viktigt det är att skriva ner sina minnen. Minnet är kort. Vad som hände vid mitten av 1900-talet är av de flesta som var med redan bortglömt och alldeles okänt för de unga idag. Nu har Gyllensten följt sitt eget råd och berättar i en omfattande volym om sitt liv.

Alltför perifert från barndomen

Han skriver att varje familj har sitt eget språk, sin egen jargong, som kanske ger en bättre bild av stämningen inom familjen än mycket annat. Det må så vara, hans skildringar av familjen är trevliga och berättigade i en minnesbok, men de leder många gånger för långt perifert när mammans vänner och jungfrunas syskon också kommer in i bilden.

På bokens omslag förekommer Lars Gyllensten som barn i officersmössa, och på sidan 186 finns han som vuxen utklädd till soldat, då som statist i Ingmar Bergmans uppsättning av Hamlet i Italien. Kanske skall bilderna utgöra en skämtsamt motvikt till det oproportionerligt stora utrymme han ägnar åt att klaga över sin militärtjänstgöring under kriget.

Tankar angående studietiden

Gyllensten tog studenten i Norra real och berättar om sina lärare. Från studietiden vid Karolinska institutet manar han fram bilden av många, en del numera betraktade som klassiska och en del redan glömda, lärare och forskare, t ex Einar Hammarsten, Erik Jorpes, Gösta Häggqvist, Ulf von Euler och Göran Liljestrand. Jag kan bara instämma i hans klagomål över allt arbete vi under de första studieåren fick lägga ned på att

lära oss sådant som skulle visa sig vara helt onödigt ballast, kunskaper som vi aldrig skulle komma att ha någon som helst nytta av. Som exempel anför Gyllensten osteologin. Vi skulle kunna varje litet utskott och kant på kroppens alla ben och förhördades efter kursen av professorn själv försedd med tio små benbitar på en plåttallrik! Lika onyttiga för den framtida läkarverksamheten var de många timmarna på kemiska laboratoriet med organisk analys av egendomliga blandningar som amanuenser och vaktmästare kokat ihop.

Intressant är att Gyllensten tar upp de antisemitiska och pronazistiska idéer som på 1930- och 40-talen ansågs utbredda inom läkarkåren. Det är viktigt att berätta om vad som hänt, att mana fram minnen!

Skildringen av den kliniska studietiden lysas upp av skildringen av Hilding Berglund, den bångstyrige invärtesmedicinaren som aldrig fick någon svensk professorstitel men som på sin klinik på S:t Eriks sjukhus utbildade flertalet av dem som i nästa generation skulle leda invärtesmedicinens utveckling i Sverige, Härje Bucht, Bengt Ihre, Lars Werkö och många andra.

Intressant om arbetet i Akademien

Gyllensten lämnade Karolinska institutet 1973 – efter många forskar- och lärarår inom histologin – för att ägna sig åt sitt författarskap på heltid. Han berättar om »Författaren« och »Debuten« med diktsamlingen »Camera Obscura« 1946, som tillkommit på skoj, och om den riktiga debuten några år senare med »Moderna myter«. Han blev styrelseledamot i Sveriges Radios och Dramatens styrelser. År 1966 kom han in i Svenska Akademien, där han elva år senare blev ständigt sekreterare. Han ger intressanta skildringar av arbetet i Akademien, inte minst av Nobelarbetet och kommer in på striderna som småningom utspelas där. Han vädrar besvikelsen över och sin starka kritik mot sin efterträdare som sekreterare, Sture Allén, som han själv föreslagit till inval. Han redogör för sin avgång ur Nobelkommittén och hur han efter Rushdie-affären helt lämnar arbetet.

Han berättar om det väldiga rabalder som utbröt på tidningarnas kultursidor efter hans kritik av vad han ansåg vara mobbning av Harry Martinsson och Eyvind Johnson sedan de 1974 fått Nobelpriset i litteratur, en mobbning som Gyllensten menar direkt ledde till Martinssons depression och självmord.

Den filosofiska analysen saknas

Lars Gyllensten har nu givit ut omkring 35 böcker, alla på sitt sätt sammanhängande och präglade av hans djupa kun-

skaper i filosofi och litteratur. I »Minnen, bara minnen« finns ingenting av den filosofiska analysen, även om den glimtar fram i ett kort förord och i ett Epitafium. Han berättar rakt på sak vad han varit med om och hur han sett på de problem han mött, tidigt i ett antal etiska problemdebatter inom medicinen men framför allt under arbetet i Akademien. Under berättelsens gång delar han ut både tjuvnyp och rallarsvingar och avslutar dessa med att i personförteckningen, i mitt tycke helt omotiverat, föra in ett antal elaka karaktäristiker av typen »intrigör«, »prestigelysten myglare«, »grym smutskastare« och »Janteandans överstepräst« – jag avstår från att berätta vilka som hedrats med dessa epitet.

Alltför omfattande text

Omfånget och proportionerna, balansen, tycks här vara ett problem för Gyllensten, som annars i sitt författarskap med mästertlig hand genomgående hållit sig till det lilla formatet. Trots detta och trots elakheterna är det inga tvivel om att det finns mycket av intresse att läsa i Gyllenstens »Minnen, bara minnen« – om medicinstudier och författarskap, om arbete i statliga styrelser och om debatter och motsättningar inom Svenska Akademien och i Nobelsammanhang.

Kärlek, kvinnor och konst – en trilogi

Staffan Seeberg. **Ariadnes spår.** 415 sidor. Stockholm: Albert Bonniers Förlag, 2000. ISBN 91-0-057320-5.

Recensent: Lars Erik Böttiger, professor, Saltsjö-Boo.

II Staffan Seeberg skriver att han med sin nya bok »Ariadnes spår«, avslutar en trilogi, i vilken de tidigare böckerna